

केंद्र पुरस्कृत “Strengthening of Cooperatives through IT interventions” या प्रकल्पांतर्गत “Computerization of office of RCS of States/UTs” या उपप्रकल्पाची राज्यात अंमलबजावणी करण्यास प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०२३/प्र.क्र.४४/१६-स
दालन क्र.६ (विस्तार), तळमजला, मादाम कामा मार्ग हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: १० मार्च, २०२५

संदर्भ:-

- १) भारत सरकारच्या सहकार मंत्रालयाचे पत्र क्र. A-१२०११/२०२३-admin, दि.२८.११.२०२३.
- २) शासन परिपत्रक, वित्त विभाग, क्र. संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र.३५/कोषा प्रशा-४, दि.०१.०७.२०२१.

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाच्या “सहकार से समृद्धी” या ध्येयपूर्तीसाठी केंद्रीय सहकार मंत्रालयाने “Strengthening of Cooperatives through IT interventions” हा केंद्र पुरस्कृत प्रकल्प सन २०२३-२४ ते २०२५-२६ या तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी राबविण्यास दि.०६.१०.२०२३ रोजी मान्यता दिली आहे. सदर प्रकल्पांतर्गत खालील ३ बाबींचा समावेश आहे:-

- (A) Computerization of Agriculture and Rural Development Banks
- (B) Computerization of office of RCS of States/UTs
- (C) Central Project Management Unit (PMU).

राज्य सहकारी संस्था अधिनियम आणि केंद्रीय बहुराज्य सहकारी संस्था अधिनियम, २००२ अंतर्गत देशात ८.५४ लाखांहून अधिक नोंदणीकृत सहकारी संस्था आहेत. या सहकारी संस्थांचे सुमारे २९ कोटी सभासद असून अंदाजे ४० लाख कर्मचारी आणि ८० लाख Board members आहेत. यामुळे देशातील सहकारी संस्थांच्या सुरळीत आणि कार्यक्षम कामकाजासाठी एकात्मिक डिजिटल पोर्टलचा विकास आणि राज्यांच्या निबंधकांच्या कार्यालयाचे संगणकीकरण करणे आवश्यक आहे. केंद्र शासनाच्या “सहकार से समृद्धी” या ध्येयपूर्तीसाठी केंद्रीय सहकार मंत्रालयाने “Strengthening of Cooperatives through IT interventions” ह्या केंद्र पुरस्कृत प्रकल्पास मान्यता दिली आहे. सदर प्रकल्पांतर्गत Computerization of office of RCS of States/UTs ह्या उपप्रकल्पाचा समावेश करण्यात आला आहे. एकात्मिक डिजिटल पोर्टलद्वारे राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांच्या निबंधक, सहकारी संस्था कार्यालयाच्या प्रक्रिया आणि उपक्रमांचे डिजिटलायझेशन करण्याचे सदर प्रकल्पाद्वारे प्रस्तावित करण्यात आले आहे.

सदर प्रकल्पाद्वारे ३६ राज्यातील/केंद्रशासित प्रदेशातील सहकारी संस्थांच्या निबंधक कार्यालयाचे संगणकीकरण केल्याने या कार्यालयांच्या कार्यक्षमतेत आणि सेवा वितरणात सुधारणा होईल, ज्यामुळे राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांच्या सहकारी संस्थांच्या निबंधक कार्यालयांतर्गत नोंदणी केलेल्या ८.५४ लाखांहून अधिक सहकारी संस्थांना फायदा होईल.

सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे अंतर्गत राज्यात एकूण ७४२ कार्यालये असून या सर्व कार्यालयांचे सदर योजनेंतर्गत संगणकीकरण करण्यात येणार आहे. सदर योजनेच्या अंमलबजावणीमुळे या कार्यालयांचे कामकाज अधिक कार्यक्षम व सुरळीत होणार आहे. त्यानुषंगाने सदर केंद्रपुरस्कृत योजनेमध्ये राज्याचा सहभाग आवश्यक असल्याने ही योजना राज्यात राबविण्यास प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

केंद्र पुरस्कृत “Strengthening of Cooperatives through IT interventions” या प्रकल्पांतर्गत “Computerization of office of RCS of States/UTs” या उपप्रकल्पाची सन २०२३-२४ ते सन २०२५-२६ या कालावधीत राज्यात अंमलबजावणी करण्यास व या प्रयोजनासाठी राज्य हिश्यापोटी येणाऱ्या अंदाजित रु. १२,२१,७५०/- मात्र इतक्या खर्चास या शासन निर्णयाद्वारे प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. प्रकल्पाची अंमलबजावणी :-

“Strengthening of Cooperatives through IT interventions” हा केंद्र पुरस्कृत प्रकल्प सन २०२३-२४ ते २०२५-२६ या तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी राबविण्यात येणार असून सदर प्रकल्पांतर्गत Computerization of office of RCS of States/UTs हा उपप्रकल्प आहे. Computerization of office of RCS of States/UTs या उपप्रकल्पामध्ये खालील ३ घटकांचा समावेश आहे :-

- 1) Development of software
- 2) Maintenance and upgradation of software
- 3) Hardware and Cloud infrastructure

Computerization of office of RCS of States/UTs या उपप्रकल्पाची प्रभावी अंमलबजावणी व कार्यक्षम संनियंत्रणासाठी संबंधित राज्याचे/केंद्रशासित प्रदेशांचे निबंधक, सहकारी संस्था हे नोडल अधिकारी असतील. प्रकल्पात नमूद केल्यानुसार कामाच्या स्वरूपानुसार परिपूर्ण सॉफ्टवेअर विकसनासाठी संबंधित निबंधक, सहकारी संस्था जबाबदार राहतील. तसेच, संबंधित राज्याच्या नियमांनुसार SIO/NICSI/State agency यांच्याशी तांत्रिक समन्वयाने पारदर्शक पद्धतीने GeM पोर्टलद्वारे हार्डवेअर खरेदी, क्लाउड इन्फ्रास्ट्रक्चर व सॉफ्टवेअर ॲप्लिकेशन डेव्हलपमेंट एजन्सीची नियुक्ती करण्यासाठी स्वतःची यंत्रणा उभारून प्रकल्पाची अंमलबजावणी करतील.

निबंधक, सहकारी संस्था हे सर्व आवश्यक त्या कागदपत्रांसह विहित नमुन्यातील प्रस्ताव केंद्रीय सहकार मंत्रालयास सादर करतील. वरिष्ठ संचालक (माहिती तंत्रज्ञान), राष्ट्रीय सूचना

विज्ञान केंद्र (NIC) यांच्या सल्ल्याने केंद्रीय प्रकल्प व्यवस्थापन युनिट (PMU) द्वारे सदर प्रस्तावाची तपासणी व छाननी करण्यात येईल. तदनंतर, केंद्रीय सहकार मंत्रालयाद्वारे प्रस्तावास मंजूरी देऊन सॉफ्टवेअर विकसन व हार्डवेअर खरेदीसाठी राज्य/केंद्रशासित प्रदेश यांना निधी वितरित केला जाईल.

केंद्र शासन स्तरावर “कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचे संगणकीकरण” या प्रकल्पासाठी गठीत करण्यात आलेल्या राष्ट्रस्तरीय संनियंत्रण आणि अंमलबजावणी समिती (NLMIC) मार्फत तसेच, राज्य शासन स्तरावर राज्यस्तरीय अंमलबजावणी आणि संनियंत्रण समिती (SLIMC) मार्फत सदर प्रकल्पाची अंमलबजावणी व संनियंत्रण करण्यात येईल.

सदर प्रकल्पाची राज्यातील प्रभावी अंमलबजावणी व कार्यक्षम संनियंत्रणासाठी सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था हे नोडल अधिकारी असतील. सदर प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने आवश्यक तो आराखडा व मार्गदर्शन महाराष्ट्र माहिती तंत्रज्ञान महामंडळ मर्यादित (MahaIT) यांचेकडून घेण्यात येईल व त्यासाठी लागणारा खर्च प्रकल्प खर्चामध्ये समाविष्ट आहे.

३. योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये समाविष्ट विविध घटकांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या :-

३.१ केंद्रीय सहकार मंत्रालय:-

- अ. राष्ट्रस्तरीय संनियंत्रण आणि अंमलबजावणी समितीची बैठक आयोजित करणे.
- आ. प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीकरीता मार्गदर्शक सूचनांमध्ये सुधारणा करणे.
- इ. प्रकल्पाला चालना देणे.
- ई. प्रकल्पाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार प्रकल्पासाठी आवश्यक केंद्र हिस्सा संबंधित राज्याला/केंद्रशासित प्रदेशाला विहीत कालमर्यादेत वितरित करणे.
- उ. प्रकल्पाच्या एकूण तरतूदीतून प्रकल्पाच्या एका घटकाकडून दुसऱ्या घटकासाठी निधी विनियोगास मंजूरी देणे.

३.२. राज्य शासन/केंद्रशासित प्रदेश:-

- अ. राज्यस्तरीय अंमलबजावणी आणि संनियंत्रण समितीची बैठक आयोजित करणे.
- आ. राज्यात प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शन करणे व प्रकल्पास चालना देणे.
- इ. प्रकल्पासाठी आवश्यक राज्य हिस्सा वेळेवर वितरित करण्याकरीता Single Nodal Agency (SNA) खाते उघडणे व हाताळणे.
- ई. प्रकल्पासाठी मंजूर झालेल्या निधीचा विनियोग करणे.
- उ. निबंधक, सहकारी संस्था यांना त्यांच्या कार्यालयाच्या संगणकीकरणासाठी मार्गदर्शन करणे.
- ऊ. प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीसाठी योग्य त्या कार्यपद्धतीचा अवलंब करणे.

३.३. राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांच्या सहकारी संस्थांचे निबंधक:-

- अ. एकात्मिक पोर्टलचा विकास आणि संगणकीकरण करण्यासाठी कार्यक्षम संनियंत्रण व प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी नोडल अधिकारी म्हणून काम करणे.
- आ. एकात्मिक पोर्टलचा विकास आणि संगणकीकरण करण्यासाठी संबंधित राज्याच्या नियमांनुसार SIO/NICSI/State agency यांच्याशी तांत्रिक समन्वयाने पारदर्शक पद्धतीने GeM पोर्टलद्वारे हार्डवेअर खरेदी, क्लाउड इन्फ्रास्ट्रक्चर व सॉफ्टवेअर ॲप्लिकेशन डेव्हलपमेंट एजन्सीची नियुक्ती करण्यासाठी स्वतःची यंत्रणा उभारून प्रकल्पाची अंमलबजावणी करणे.
- इ. प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीसाठी मंजूर मार्गदर्शक सूचनांनुसार कामाच्या स्वरूपानुसार परिपूर्ण सॉफ्टवेअर विकसित करणे.

४. प्रकल्पाचा खर्च व निधीचा स्रोत :-

“Computerization of office of RCS of States/UTs” या उपप्रकल्पाचा संपूर्ण देश पातळीवरील अंदाजित खर्च ₹९४.५९ कोटी असून तपशील खालीलप्रमाणे आहे :-

Sr. No.	Component	Total estimated cost including GST (Rs. in Cr)	Source of Funds
1	Software Development (Rs.1.5 Crore to each State/UT)	54.00	GOI
2	Maintenance	10.80	GOI (60%) + State (40%)
3	Cloud Infrastructure	11.64	GOI (60%) + State (40%)
4	PC, UPS, Multi-functional Printer	18.15	GOI (60%) + State (40%)
	TOTAL	94.59	

याअनुषंगाने राज्यातील सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, पुणे व त्यांचे अधिपत्याखालील निबंधक कार्यालयांच्या संगणकीकरणासाठी एकूण ₹१,८०,५४,३७४/- (अक्षरी रुपये एक कोटी ऐंशी लाख चौपन्न हजार तीनशे चौऱ्याहत्तर मात्र) इतका अंदाजित खर्च अपेक्षित आहे. त्याबाबतचा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे:-

Description	Office Name	Items	Max admissible under scheme	Estimated price as per scheme including GST	Total Estimated cost	GOI share	State/UT share
Hardware Procurement*	RCS State (HQ)	PC	10	72,000	0	0	0
		UPS	10	3,000	0	0	0
		Printer	2	30,000	0	0	0
		Virtual Machines	09	NA	0	0	0

	District RCS offices	PC	108	72,000	0	0	0
		UPS	108	3,000	0	0	0
		Printer	36	30,000	0	0	0
		Virtual Machines	0	NA	0	0	0
Cloud Infrastructure (No. of VM per year)**	RCS State (HQ)	--	9	1,61,849 (Price of 1 VM per year)	0	0	0
	District RCS office	--	NA	NA	NA	NA	NA
Cloud Infrastructure (1TB SAN Storage per year)	--	--	---	54,374	54,374	32,624 (60%)	21,750 (40%)
Software maintenance and upgradation for 2 nd and 3 rd year	--	--	--	15,00,000	30,00,000	18,00,000 (60%)	12,00,000 (40%)
Development of states e- RCS software application	--	--	--	1,50,00,000	1,50,00,000	1,50,00,000 (100%)	0
Total Cost ₹1,80,54,374/-						1,68,32,624	12,21,750

* प्रस्तावित प्रकल्पापूर्वी सहकार आयुक्त तथा निबंधक, सहकारी संस्था व त्यांचे अधिपत्याखालील कार्यालयांसाठी संगणक सामुग्री खरेदी करण्यात आलेली असल्यामुळे पुन्हा हार्डवेअर खरेदीची आवश्यकता नाही. सबब, सदर बाबीसाठी खर्च निरंक दाखविला आहे.

** Virtual Machines खरेदी करण्यात येणार नसल्याने सदर बाबीसाठी खर्च निरंक आहे.

५. सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी दि.२४.०९.२०२४ च्या पत्रान्वये केंद्रीय निबंधक, सहकारी संस्था, सहकार मंत्रालय, नवी दिल्ली यांना खालीलप्रमाणे खर्चाचे अंदाजपत्रक सादर केले आहे :-

Sr. No.	Items	Qty	Estimated Unit Price as per Scheme Including GST (INR)	Total Estimated Cost (INR)	GOI Share (INR)	State Share (INR)
1	Cloud Infrastructure (1 TB SAN Storage per year)	NA	54,374	54,374	32,624 (60%)	21,750 (40%)
2	Software Maintenance & Upgradation for 2 nd & 3 rd year	2 Yrs	15,00,000	30,00,000	18,00,000 (60%)	12,00,000 (40%)

3	Development of State's e-RCS Software Application	-	-	1,50,00,000	1,50,00,000 (100%)	0
Total				1,80,54,374	1,68,32,624	12,21,750

वर तक्त्यात नमूद केल्याप्रमाणे केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार सदर प्रकल्पाकरिता केंद्र हिस्सा ₹१,६८,३२,६२४/- व राज्य हिस्सा ₹१२,२१,७५०/- असा एकूण ₹१,८०,५४,३७४/- इतका अंदाजित खर्च अपेक्षित आहे. सदर रकमेपैकी केंद्र शासनाच्या दि.२७.०९.२०२४ रोजीच्या पत्रानुसार Software Development या बाबीसाठी केंद्र हिस्सा (१००%) ₹१,५०,००,०००/- ही रक्कम राष्ट्रीय सहकार विकास महामंडळ (NCDC) मार्फत अंमलबजावणी यंत्रणा म्हणून राज्याच्या निबंधक, सहकारी संस्था यांच्या खात्यात थेट उपलब्ध होणार आहे.

६. प्रकल्पासाठी अपेक्षित खर्च :-

केंद्र शासनामार्फत निर्गमित करण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार Computerization of office of RCS of States/UTs या प्रकल्पाकरीता एकूण ₹१,८०,५४,३७४/- (अक्षरी रुपये एक कोटी ऐंशी लाख चौपन्न हजार तीनशे चौन्याहत्तर मात्र) इतका अंदाजित खर्च अपेक्षित असून त्यापैकी ₹१२,२१,७५०/- (अक्षरी रुपये बारा लाख एकवीस हजार सातशे पन्नास मात्र) इतका राज्य हिस्सा उपलब्ध होणे अपेक्षित आहे.

७. सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी सदर योजना राबविताना केंद्र शासनाने दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे व कार्यपद्धतीनुसार कार्यवाही करण्याची व निधीचा विनीयोग ज्या प्रयोजनासाठी मंजूर झाला आहे त्याच प्रयोजनासाठी करण्याची दक्षता घ्यावी.

८. सदर योजनेच्या राज्य हिस्स्यासाठी अर्थसंकल्पीय तरतूदीकरिता नवीन लेखाशीर्ष उघडण्यासाठी नियोजन विभाग, वित्त विभाग व महालेखापाल यांची मान्यता घेऊन त्याबाबतचे आदेश स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येईल.

९. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या सहमतीने, वित्त विभागाने अनौपचारिक संदर्भ क्र.१२/२०२५/व्यय-२, दि.१३.०१.२०२५ अन्वये दिलेल्या मान्यतेनुसार, शासन निर्णय, नियोजन विभाग, क्र.संकीर्ण-२०१७/ प्र.क्र.१०/२०१७/का-१४१४, दि.०२.०८.२०१७ नुसार मा. मुख्य सचिव, अपर मुख्य सचिव (वित्त) व अपर मुख्य सचिव (नियोजन) यांचे उच्चस्तरीय समितीने दिलेल्या मान्यतेनुसार तसेच, शासन निर्णय, वित्त विभाग, दि.१७.०४.२०१५ अन्वये निर्गमित करण्यात आलेल्या वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८ मधील भाग-पहिला, उप विभाग-तीन, अ.क्र. ४, परिच्छेद क्र. २७ (२) नुसार विभागास प्राप्त असलेल्या अधिकारानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

१०. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०३१०१२५९०५८१०२ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(कि.दौ.पाटील)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) मा. राज्यमंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा. विरोधी पक्ष नेता, महाराष्ट्र विधानपरिषद/विधानसभा यांचे खाजगी सचिव
- ४) सर्व माननीय संसद सदस्य/विधान मंडळ सदस्य, महाराष्ट्र राज्य
- ५) मा. मुख्य सचिव यांचे उपसचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) प्रधान सचिव (सहकार व पणन), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) प्रधान सचिव (माहिती तंत्रज्ञान) विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ११) सर्व सह सचिव/ उपसचिव, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय.
- १२) निवडनस्ती.